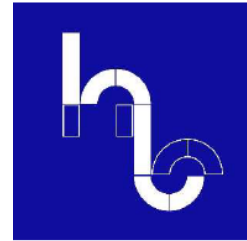

Betreft:

Reactie Stichting Hoogbegaafd! op uitwerking plan van aanpak minister Wiersma hoogbegaafdheid, kamerbrief 23 december 2022

Geacht Kamerlid,

Graag delen wij onze reactie met u, ter inspiratie voor het debat van 22 maart 2023 over de brief van minister Wiersma en het rapport van Oberon.

Wij zijn blij met de aandacht voor hoogbegaafdheid en positief over de persoonlijke en empathische toonzetting. Het is duidelijk dat de minister ziet dat passend onderwijs voor alle hoogbegaafden nog niet is gerealiseerd. Ook positief is dat het brede spectrum wordt benoemd; er is niet zoiets als 'de hoogbegaafde'. We zijn blij dat we in de gelegenheid zijn gesteld om onze input te leveren tijdens de sessies bij Oberon, tijdens sessies A en B. We (Stichting Hoogbegaafd!) waren graag bij fase C en D betrokken geweest. Een aantal punten uit het rapport en het plan van aanpak baren ons zorgen, deze delen we graag met u.

1. Financiering: geen onderzoek naar toereikend budget en geen directe financiering

Van de 10 maatregelen die in het Oberon-rapport worden beschreven, worden er 9 integraal overgenomen in de Kamerbrief. Eén maatregel heeft echter een heel andere invulling gekregen. Oberon schrijft: *'Onderzoek welke (aanvullende) structurele financiering nodig is voor een dekkend onderwijs- en ondersteuningsaanbod'* (p20). In de Kamerbrief is dit omgevormd tot een subsidieregeling die uitnodigt om het aanbod voor hoogbegaafde leerlingen onder de loep te nemen. Dat is niet bepaald hetzelfde: met een subsidieregeling wordt niet onderzocht of het (macro)budget wel toereikend is. Waarom neemt de minister dit niet over? Hoe wordt er onafhankelijk onderzocht welke middelen nodig zijn voor een dekkend onderwijs- en ondersteuningsaanbod? Het is toch in ieders belang om vast te stellen of ambities en middelen met elkaar in evenwicht zijn?

Het Oberon rapport schetst twee dilemma's waarvan opnieuw het financiële dilemma niet als zodanig wordt uitgelicht in de Kamerbrief. In de Kamerbrief staat alleen dat de minister niet overgaat tot directe financiering, 'omdat dit niet past binnen de systematiek van passend onderwijs'. Tegelijkertijd concludeert het rapport dat er geen dekkend aanbod is, ondanks dat samenwerkingsverbanden nu al de wettelijke taak hebben. De minister houdt dus in stand dat er geen prikkel is om de middelen te besteden aan hoogbegaafdheidsonderwijs. Hoe wil de minister dit oplossen en ervoor zorgen dat het geld wordt besteed waar het voor bedoeld is?

2. Hoogbegaafdheid in lerarenopleidingen: pas op lange termijn

De leraar is een onmisbare schakel in het signaleren en begeleiden van hoogbegaafde leerlingen. Hoe langer een leerling niet gezien en begeleid wordt, des te groter de kans op uitval, onderpresteren of thuiszitten. In het Oberon-rapport staat dat deelnemers stellen dat *'de meeste leraren niet de kennis hebben om hoogbegaafde leerlingen te signaleren, te begeleiden en een doorgaande leerlijn te faciliteren'*. Wij vinden het daarom niet passend dat kennis in lerarenopleidingen een maatregel voor de lange termijn is. In de visie van inclusief

en passend onderwijs is kennis een basisvoorwaarde; je kunt niet uitgaan van volledig passend onderwijs en differentiatie in de reguliere klas, zónder de professional daarvoor de kennis en vaardigheden aan te reiken. Deze maatregel past een hoge urgentie.

3. Verantwoordelijkheidsverdeling: hoe het stelsel uitpakt in de praktijk

De minister geeft in de Kamerbrief aan de verantwoordelijkheidsverdeling niet te veranderen. Samenwerkingsverbanden hebben en houden de taak om dekkend aanbod te realiseren. Wij ervaren een groot verschil tussen het ideaalbeeld dat de minister schetst en de realiteit. Kinderen die thuiszitten, van school wisselen, verzuimen, niet tot leren komen en afhaken. Ouders met zorgen, grote reisafstanden, torenhoge (reis- en zorg-)kosten, een zorgbelasting die haast niet met werk te combineren is. Op dit moment is er een groot verschil tussen het hebben van de verantwoordelijkheid voor passend onderwijs en het daadwerkelijk nemen van deze verantwoordelijkheid. Hoe gaat de minister deze impasse doorbreken?

De maatregelen bevestigen ook dat we er nog niet zijn; er is geen dekkend aanbod. De samenwerkingsverbanden moeten immers een begaafdheidsspecialist *krijgen*. De samenwerkingsverbanden geven zelf aan dat 13% van de hen geen aanbod voor thuiszitters heeft. 'Thuiszitters' hebben complexe zorg en ondersteuning nodig omdat schooluitval ook persoonlijke problematiek met zich meebrengt, zoals schooltrauma. Maar liefst 40% van de leerkrachten in het VO en 22% in het PO geeft aan niet te weten hoe ze hoogbegaafde leerlingen moeten ondersteunen. Let wel: deze percentages, ook die van de samenwerkingsverbanden, zijn gebaseerd op zelfrapportage. De slager keurt zijn eigen vlees. Daarbij hoort het hebben van een blinde vlek voor wat je niet weet. Ouders en kinderen kunnen hier een heel ander beeld hebben. Om dekkend aanbod te realiseren is het nodig dat de minister in kaart heeft welke samenwerkingsverbanden voldoen aan de wettelijke eis voor het bieden van passend onderwijs en welke daar nog niet aan voldoen. Hier is concrete en onafhankelijke informatie voor nodig.

De minister gaat 'afspraken maken' met de samenwerkingsverbanden en gaat deze 'monitoren' in het eerste kwartaal van 2023. Kan de minister tijdens het volgende debat op 23 maart 2023 aangeven welke afspraken hij heeft gemaakt? Op welke termijn is er dekkend aanbod? Hoe worden de samenwerkingsverbanden gecontroleerd op hun taken? Zorgt de minister ervoor dat ouders deze afspraken ook kennen? Waar kunnen ouders en leerlingen zich melden als hun school of samenwerkingsverband zich niet aan de afspraken houdt?

4. Extra zorg en ondersteuning: niet alleen voor de zeer hoogbegaafden

Wij zijn positief over de erkenning dat de groep hoogbegaafden divers is en in onderwijsbehoefte onderling verschillen. Toch wordt in de Kamerbrief en in de beslisnota een aantal keer de suggestie gewekt dat alleen de zeer hoogbegaafde leerlingen extra zorg en ondersteuning nodig hebben. Dat is zeker niet het geval. Bijvoorbeeld uitspraken dat de subsidie alleen ingezet gaat worden voor extra ondersteuning en zorg aan (zeer) hoogbegaafde leerlingen, passen niet bij de definitie van hoogbegaafdheid als breed spectrum waarin sprake is van sterk wisselende onderwijsbehoefte tussen hoogbegaafde leerlingen onderling. De behoefte aan ondersteuning hangt van meer factoren af dan alleen

van de mate van hoogbegaafdheid. Zoals van de mogelijkheden en begeleiding op school, van zelfvertrouwen en zelfbeeld, van de omgeving, van leerlingkenmerken, et cetera. Juist door het brede spectrum van hoogbegaafdheid, talenten en intensiteiten kunnen allerlei kinderen binnen dit spectrum op enig moment extra ondersteuning nodig hebben. Het kan niet zo zijn dat broodnodige ondersteuning wordt afgewezen, omdat de leerling niet hoogbegaafd genoeg is. Het is belangrijk dat dit geen voorwaarde in de subsidieregeling wordt.

5. Kennisdeling: wie is nu aan zet?

De minister geeft duidelijk aan dat samenwerkingsverbanden verantwoordelijk zijn voor een dekkend aanbod. Voor het 'hoe'. Ook signaleert hij het belang van kennisdeling van goede voorbeelden. Hij ziet daarin een rol voor het landelijke Kenniscentrum. Momenteel verzamelt het Kenniscentrum wel de (wetenschappelijke) kennis, maar deelt deze niet proactief en ongevraagd in het onderwijsveld. Het informatieve karakter van het Kenniscentrum heeft ook geen verplichtend karakter. Hoe kan gegarandeerd worden dat samenwerkingsverbanden wéten 'hoe' ze een dekkend aanbod kunnen realiseren en wát er precies voor nodig is? Dit zijn de randvoorwaarden om succesvol landelijk dekkend aanbod te kunnen realiseren.

Tot slot

Het plan van aanpak mist wat ons betreft nog antwoorden op deze belangrijke thema's. Alle goede initiatieven ten spijt, moeten we concluderen dat op dit moment teveel hoogbegaafden niet het aanbod krijgen dat bij hun ontwikkelbehoeften aansluit waardoor een deel zelfs thuis komt te zitten met soms langdurige negatieve consequenties voor hun verdere leven en (school)loopbaan. Passend onderwijs voor hoogbegaafden is helaas nog niet gerealiseerd.

Veel dank voor de aandacht die u bij herhaling vraagt voor de belangen van deze groep leerlingen, die zoveel potentie heeft, maar door de andere ontwikkelbehoeften ook zo kwetsbaar is. Wij lichten onze vragen en zorgen graag toe in een persoonlijk gesprek of in de nog te plannen rondetafelbijeenkomst ter voorbereiding op het debat.

Bij vragen en toelichting kunt u contact opnemen met de Werkgroep Onderwijs van Stichting Hoogbegaafd!, via werkgroeponderwijs@stichtinghoogbegaafd.nl.

Deze brief wordt mede ondersteund door:

Met hartelijke groeten,
namens de Werkgroep Onderwijs:

Marije Miltenburg en Marijke van der Pal
Werkgroep Onderwijs Stichting Hoogbegaafd!